

ВІДКРИТИЙ ЛИСТ-ЗАЯВА
ПРО ВІДМЕЖУВАННЯ ВІД ЕКСТРЕМІЗМУ В
КАРПАТОРУСИНЬСЬКОМУ РУСІ

PRESIDENT

STEVEN СHERA, B. COMM.
Canada

GOVERNORS

OLENA DUC'-FAJFER, Ph.D.
Poland

REV. FRANTIŠEK KRAJNAK
Slovakia

PAUL ROBERT MAGOCSI, Ph.D.
Canada

VOLODYMYR MYKYTA
Academy of Arts, Kiev
Ukraine

JOHN RIGHETTI, M.A.
USA

VALERII PADIAK, C.Sc.
Ukraine

ALEXANDER ZOZULAK, M.A.
Slovakia

За останні роки карпаторусинський рух у світі досяг чималих успіхів. Під життєдайними вітрами свободи після Революції 1989 року та падіння тоталітаризму у Центральній та Східній Європі цей народ повільно, але впевнено розбудовує свою майже втрачену культуру. Карпаторусинів визнано окремою національністю у п'яти державах Європи, русинська мова, історія та культура викладається у навчальних закладах різного рівня, в тому числі і в університетах. Зацікавленість різними аспектами минулого та сьогодення карпаторусинів виявляють науковці усього світу. У цьому відношенні багато бездержавних народів Європи та світу можуть по-доброму позаздрити карпаторусинам.

Таке становище стало результатом щоденної, копіткої праці багатьох осіб, жінок та чоловіків, патріотів свого народу та культури. Досягнуто воно було суто еволюційним шляхом, без застосування сили чи пролиття крові, а також без загроз насильства. І цей факт є великим позитивом, що підтверджує тезу про «мирний наш русинський путь», висловлену ще на зорі «третього карпаторусинського національного відродження» одразу після 1989 року.

На превеликий жаль, останнім часом почали з'являтися заяви з боку деяких осіб та організацій, які ставлять під питання загальний принцип вірності ідеалам демократії, ненасильства та свободи, який загалом домінував у карпаторусинському рухові протягом останніх десятиліть. Мабуть не викликає подиву факт, що такого роду декларації лунають в основному в Україні — єдиній державі, яка не визнала карпаторусинів окремою національністю.

Ми не відкидаємо наших претензій до українського уряду за байдуже, а часто-густо упереджене ставлення до самої ідеї окремішності карпаторусинського народу. Однак ми не можемо погодитися із методами, які пропонують автори вищезгаданих заяв. На сторінках друкованих засобів масової інформації та в мережі Інтернет звучать слова про «геноцид русинів в Україні», «косівський сценарій», необхідність перегляду кордонів не лише України, але також Румунії, Угорщини та Словаччини.¹ Автори даних публікацій припускаються до образ на адресу інших народів, етнічних груп та держав. Зокрема галицьких українців названо «бандерами» — лайливим терміном радянських часів. Держава ж Румунія звинувачується не більше не менше як у «прихопленні»

¹ Der Spiegel=Профіль. — № 6 от 18 февраля 2008 г.— С. 17.

(крадіжці) земель південного Марамороша ще у 1918 році.² У той же час автори без вагання закликають далеку Росію допомогти русинським екстремістам у їх деструктивній діяльності скерованій на досягнення ситуації на зразок «Закарпаття без України і без НАТО».

Іншим «наріжним каменем» на якому вибудовується концепція екстремістів є питання Підкарпатської Русі, яка у 1918-1938 роках являла собою східну провінцію Чехословаччини. У цей час карпаторусини, які її населяли, справді мали культурну, але не політичну автономію, проте нинішні карпаторусинські «діячі» підносять Підкарпатську Русь чехословацького періоду як повноцінну державу зі своїми прем'єр-міністрами та урядом,³ що є звичайним перекрученням історичної правди. На цій підставі, а також на підставі результатів референдуму 1991 року (де до речі слово «русин» чи «карпаторусин» і не згадувалося, йшлося про створення «спеціальної самоврядної території Закарпатської області»), деякі гарячі голови із Закарпаття вимагають створення окремої національної держави—Підкарпатської Русі.⁴

Оскільки дана ситуація ставить під загрозу міжнародний авторитет карпаторусинського руху загалом, ми хотіли б заявити:

1. Карпаторусинський рух, як рух національний повинен слідувати ідеалам демократії, свободи, толерантності, ненасильства та мирного співіснування.

2. Відмовитися від застарілої ще в 19 ст. тези «мова=народ=державна», яка не принесла Європі нічого окрім двох світових воєн та масових геноцидів і прийняти факт, що Європейський Союз повинен стати домівкою для усіх карпатських русинів, як усіх інших народів Європи, державних чи бездержавних.

3. Як висновок з попередньої тези, абсурдним є намагання зміни існуючої системи кордонів та створення нових, нашою кінцевою метою повинна стати Європа без кордонів.

4. Прийняти факт, що до Європейського Союзу русини Закарпаття можуть потрапити лише як частина демократичної України, держави, яка подала світові безпрецедентний зразок мирної революції і послідовно бореться із залишками тоталітаризму. З цієї причини, міжнародній карпаторусинській спільноті та русинам Закарпаття слід усіляко підтримувати зусилля України на шляху до європейської інтеграції.

² Там само.

³ Там само—С. 15.

⁴ Там само—С. 17.

5. На наше глибоке переконання, карпаторусини як сучасний цивілізований народ повинні послідовно вирішувати свої проблеми мирним шляхом і аж ніяк не шляхом погроз та демаршів. У 1990-х роках співпраця з урядами і парламентами своїх держав та міжнародними організаціями привела до визнання карпаторусинів у Словаччині, Угорщині, Румунії та Польщі. Таким самим шляхом повинні йти і карпаторусини України.

Екстремістські елементи існують майже в усіх суспільних та національних рухах. Проте у випадку сьогоденішнього закарпатського русинського екстремізму дуже чітко виявляється зв'язок не лише з тоталітаризмом комуністичного зразка, а й з більш давніми ідеалами «третього Риму» та «єдиной и неделимой» Росії «от Карпат до Владивостока». Ми закликаємо карпаторусинів усіх країн—громадян Європейського Союзу, громадян України, громадян США та Канади—висловте чітко свою позицію! Не дайте демагогам обдурити себе і говорити від Вашого імені!

Зі свого боку, ми як Голова Світового конгресу русинів та Голова Світової академії русинської культури, висловлюємо повну незгоду з будь-якими заявами спрямованими на дестабілізацію міжнародної обстановки, такими, які становлять загрозу цілісності існуючих держав та ображають честь та гідність країн та їх громадян.

Павло Роберт Магочій,
професор, доктор
Голова Світового конгресу русинів
Академік Канадського королівського
товариства—Канадських академії мистецтв,
гуманітарних та природничих наук,
Академік Міжнародної слов'янської академії
наук (Київ, Україна)

Стівен Чапа
Голова Світової академії русинської культури
Президент корпорації “Norstone Financial
Corporation” (Торонто, Канада)

24 квітня 2008 р.